

งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3

นายอดิเรก รัตนชัยญา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
006303

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

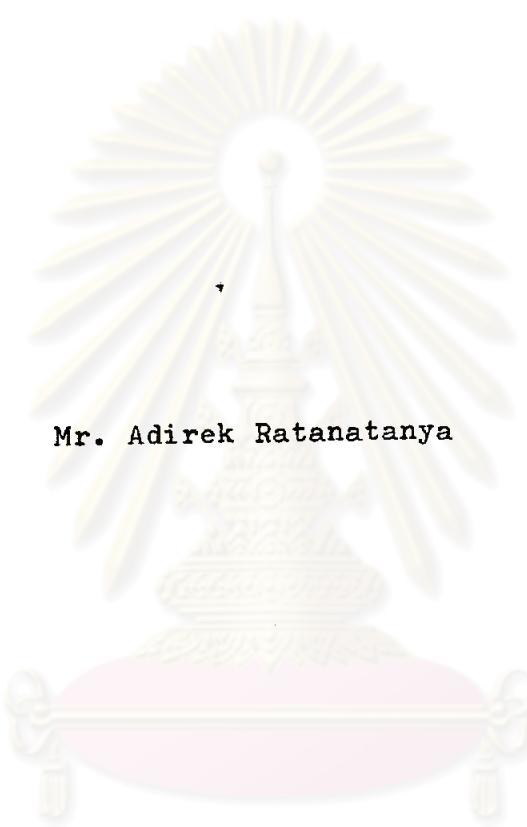
แผนกวิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

THE EDUCATIONAL ADMINISTRATIVE TASKS OF SECONDARY SCHOOL

IN THE THIRD EDUCATIONAL REGION

Mr. Adirek Ratanatanya

คุณย์วิทยทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ

.....
(คาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจบัณฑิตวิทยาลัย

สมชาย ทัศนเมฆ

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยคาสตราจารย์ ดร.สมชาย ทัศนเมฆ)

ดร. บุญมี เถรยศ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. บุญมี เถรยศ)

รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โสภณ

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โสภณ)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย :

รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โสภณ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย เรื่อง งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3

โดย นาย อภิเรก รัตนัญญา

แผนกวิชา บริหารการศึกษา

หัวข้อวิทยานิพนธ์ งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตศึกษา 3

ชื่อ นายอภิเรก รัตนชัยญา

แผนกวิชา บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2519

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 3
2. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตศึกษา 3 โดยเฉพาะงานด้านวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและบริการ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
3. เพื่อทราบปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างระบบบริหารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาและปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา ทั้ง 5 ประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบการศึกษาภาคสนาม โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม ตลอดจนศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตศึกษา 3 รวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด ได้ถือเอาจังหวัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกมาร์ยยะ 60 ของจังหวัดที่อยู่ในเขตศึกษา 3 วิธีเลือกจังหวัดใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง เมื่อได้จังหวัดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีเดียวกันสุ่มตัวอย่างโรงเรียนมาใช้ในการวิจัยร้อยละ 50 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3 ได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 640 ฉบับ ได้คืน 582 ฉบับ ร้อยละ 90.15 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละข้อคำถาม และแต่ละประเภทของงาน ตลอดจนหาค่าเฉลี่ยของงานแต่ละประเภท

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3 อาศัยหลักเกณฑ์ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา หลักประชาธิปไตย และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็นสายบังคับบัญชาสายเดียว ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นตรงต่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ผู้เดียว มีโรงเรียนส่วนน้อยจัดโครงสร้างระบบบริหารแบบหน่วยงานหลัก และหน่วยงานที่ปรึกษา มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน อนุกรรมการที่ปรึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำแผนภูมิการจัดการจัดการ แต่ไม่ได้หาค่าบรรยายลักษณะของงานไว้ด้วย

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3 ได้ปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียน มาก งานบริหารด้านบุคคลค่อนข้างน้อย ส่วนงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนได้ปฏิบัติน้อย

การปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว จัดลำดับที่ปฏิบัติมากน้อยได้คือ งานกิจการนักเรียนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ งานบริหารด้านธุรการ การเงิน และบริการ งานบริหารด้านบุคคลเป็นลำดับที่สาม งานบริหารด้านวิชาการเป็นลำดับที่สี่ ส่วนงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นลำดับสุดท้าย

3. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารในโรงเรียน และปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ปรากฏว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบบริหาร และปัญหาของการบริหารงานทั้ง 5 ประเภทคล้ายคลึงกัน

Thesis Title The Educational Administrative Tasks of Secondary
School in the Third Educational Region.

Name Mr. Adirek Ratanatanya

Department Educational Administration

Academic Year 1976

ABSTRACT

Purpose

1. To study the organization of the administrative structure at secondary schools under the jurisdiction of the Department of General Education, Ministry of Education, in the Third Educational Region.
2. To study the following educational administrative tasks in such secondary schools : academic affairs and personnel management activities of students; finance, and services with emphasis on school community relations.
3. To study the organizational problems in administrative structure and responsibilities in the secondary schools.

Methodology

The "Field Study Approach" was used, and included on the job observations, personal interviews, and examination of documents. Data used in the research were gathered from secondary schools of the General Education Department in the Third Educational Region involving five provinces. Sixty percent of the provinces in the Third Educational Region was selected by simple random sampling.

questionnaires were sent out to various groups of administrators, academicians and people related to the administration of secondary schools in the Third Educational Region. A total of 640 questionnaires were sent out and 582 or 90.15 percent were answered. Data from questionnaires were analyzed by percentages and means (\bar{X}).

Findings

1. The organization of the administrative structure in secondary school is in accordance with the policy of the Department of General Education, the democratic way of life, and educational administration theories. Most of the school have the "line" administrative structure. However, some has "line and staff" form. Principals have the highest administrative power and are authorized to make all decisions within the school. They may appoint committees to assist them in any area of administration. Many schools have organization charts but lacked of job descriptions.

2. The area of activity of student and school business, finance and service were high level, the area of personnel management and academic were median level, but the area of school community relations was rather low. Therefore, when listed the above tasks in order of important and most less frequently performed it would be as follows: student activities; school business, finance and services; personnel management; academic; and school-community relations.

3. Problems related to the educational administration structure in secondary schools are mostly similar and are as the result of the organization of the structure of educational administration and the executive of the five tasks by school administrators.

กิติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สารท ที่รับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำปรึกษา แนะนำชี้แจง แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความกรุณาและเอาใจใส่ด้วยดีตลอดเวลา

อาจารย์ ดร.พิชัย บุรณะสมบัติ ได้ช่วยตรวจแก้ร่างวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ทุกบท ทุกตอน ตลอดจนได้ให้คำแนะนำ แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุสัย และอาจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ ได้ช่วยสร้าง แก้ไข ปรับปรุง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก อธิบดี รองอธิบดี และผู้อำนวยการกอง การมัธยมศึกษา คือ อาจารย์สมาน แสงมลิ คุณหญิงบุญเดือน เครือตราชู ดร.เอกวิทย์ ฃ กลาง และอาจารย์ประยุทธ ทหารแก้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งในขณะนั้นตามลำดับ ได้ให้ความช่วยเหลือในการให้สัมภาษณ์ อำนวยความสะดวกในการติดต่อกับจังหวัดและโรงเรียน ในเขตศึกษา 3 ตลอดจนให้ข้อเท็จจริง ให้ความรู้เกี่ยวกับงานบริหารการมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากผู้บริหารการศึกษา ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตศึกษา 3 เป็นอย่างยิ่ง ในการ คอบแบบสอบถาม การให้สัมภาษณ์ และให้สังเกตการบริหารงานของโรงเรียน

การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ หากขาดความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านผู้ที่ได้กล่าวนาม มาแล้วข้างต้น คงจะไม่ประสบผลสำเร็จด้วยดีเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่าง สูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

อดิเรก รัตนชัยญา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการภาพประกอบ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	12
คำจำกัดความ	12
วิธีดำเนินการวิจัย	14
2 ข้อเขียนและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
การจัดองค์การและโครงสร้างระบบบริหารโรงเรียน	17
สถานภาพทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	23
งานบริหารการศึกษา	27
การบริหารงานวิชาการ	30
การบริหารงานบุคคล	35
การบริหารงานกิจการนักเรียน	41
การบริหารงานธุรการ การเงินและบริการ	43
การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	46

	หน้า
บทที่ 1	
3 การดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	50
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	50
ประชากรและตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์และการเสนอข้อมูล	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
โครงสร้างระบบบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา	62
งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารการศึกษา	66
งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของนักวิชาการ	78
งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของประชาชน	85
ปัญหาในการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตศึกษา 3	91
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	102
สรุปผลการวิจัย	103
อภิปรายและข้อเสนอแนะ	108
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต	118
บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก.	122
ภาคผนวก ข.	165
ประวัติการศึกษาของผู้วิจัย	201

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1	ปริมาณนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	7
2	ปริมาณครู และโรงเรียนมัธยมศึกษา	8
3	จำนวนแบบสอบถามแยกตามประเภทของผู้ตอบ	55
4	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงลักษณะเพศ	59
5	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงวุฒิทางการศึกษา	60
6	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงอาชีพ	61
7	การกำหนดตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน	65
8	การบริหารการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหาร	69
9	งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของนักวิชาการ	79
10	งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของประชาชน	86
11	งานบริหารการศึกษาตามความเห็นของประชากร 3 กลุ่ม	92
12	งานบริหารด้านวิชาการตามความเห็นของผู้บริหาร	123
13	งานบริหารด้านบุคคลตามความเห็นของผู้บริหาร	128
14	งานบริหารด้านกิจการนักเรียนตามความเห็นของผู้บริหาร	132
15	งานบริหารด้านธุรการ การเงิน และบริการตามความเห็นของผู้บริหาร	135
16	งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชนตามความเห็นของผู้บริหาร	138
17	งานบริหารด้านวิชาการตามความเห็นของนักวิชาการ	141
18	งานบริหารด้านบุคคลตามความเห็นของนักวิชาการ	145
19	งานบริหารด้านกิจการนักเรียนตามความเห็นของนักวิชาการ	147
20	งานบริหารด้านธุรการ การเงินและบริการตามความเห็นของนักวิชาการ	150
21	งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชนตามความเห็นของนักวิชาการ	151
22	งานบริหารด้านวิชาการตามความเห็นของประชาชน	154
23	งานบริหารด้านบุคคลตามความเห็นของประชาชน	156
24	งานบริหารด้านกิจการนักเรียนตามความเห็นของประชาชน	157
25	งานบริหารด้านธุรการ การเงินและบริการตามความเห็นของประชาชน	160
26	งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชนตามความเห็นของประชาชน	162

รายการภาพประกอบ

ภาพที่

หน้า

1	แผนภูมิการจัดองค์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง	67
2	แผนภูมิการจัดองค์การบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่	68
3	แผนภูมิเสนอแนะโครงสร้างระบบบริหารโรงเรียน	111
4	แผนภูมิเปรียบเทียบสายงานบริหารโรงเรียน	112

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย